

ПОРАДНИК ДЛЯ ВИХОВАТЕЛІВ І БАТЬКІВ

Дитсадок і родина: взаємодія заради розвитку дитини

Спільно

ВГО «Асоціація працівників
дошкільної освіти»

Порадник розроблено в межах проєкту ЮНІСЕФ «Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні», який реалізує ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти» за підтримки Міністерства освіти і науки України, Українського інституту розвитку освіти. Думки, висловлені в публікаціях, не обов'язково відображають політику та погляди ЮНІСЕФ.

У порадику — методичні матеріали, які допоможуть вихователям і батькам організувати для дітей корисні активності в дитсадку й вдома, як-от: навчити вітатися, розвивати трудові навички та спостережливість, висаджуючи мінігород на підвіконні та доглядаючи за ним, розвивати літературні та пізнавальні здібності, читаючи книжки тощо. А також — два сценарії зустрічей з батьками вихованців «Хатні символи та обереги» і «Книжковечори».

Авторка: Ірина Терещенко, педагогиня

Редакторки: Ганна Мозирко, Вікторія Третяк, Олена Філоненко

Зміст

Слово до читачів	4
Заняття на прогулянці для дітей 5—6 років «У гості осінь прийшла, діточкам завдання дала»	5
Інтерактивна зустріч з батьками «Хатні символи та обереги»	10
Вихідні наближаються — спільна й корисна діяльність батьків і дітей розпочинається	16
Мінігород на підвіконні: як вчити дитину доглядати за рослинами	25
Розвиваємо літературні й пізнавальні здібності дошкільників за допомогою книжок: програма «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт»	28
Інтегроване заняття для дітей 4—5 років «У кімнату для читання завітаймо, цікаві казки згадаймо»	33
Інтерактивна зустріч «Книжковечори» з батьками дітей 4—5 років	37
«Доброго ранку!», або Як навчити дітей вітатися	41
Класична чи сучасна іграшка?	45
8 правил, як обрати іграшку для дитини	48
Паперова артлялька, або Як виготовити смикунця	49

Слово до читачів

Шановні вихователі та батьки, до вашої уваги — збірник методичних матеріалів, які допоможуть організувати різні активності для дітей вдома й у дитсадку. Читайте з користю та звертайтеся до невичерпного джерела виховної сили — дошкільної освіти та родинного виховання.

Родина для дитини — перше джерело впливу. Це осередок, у якому формується її картина світу та життєві цінності. Безцінним скарбом у вихованні дітей є розширення знань про Україну, її історію, культуру, народні звичаї, традиції. Цей складник освітньої діяльності представлено розробками зустрічей з батьками про хатні символи та обереги.

Згуртувати сім'ю допоможе родинне читання. Читаючи книжки разом із дітьми, ми наближуємо, утримуємо, розвиваємо єдність поколінь. У збірнику прочитаєте про використання основних засад педагогічної технології «Читацьке гніздо» для формування літературних здібностей дітей; розуміння суті розвитку читацької культури дітей дошкільного віку; визначення основних шляхів реалізації освітнього напрямку за програмою. Для педагогів помічниками будуть розробка інтерактивної зустрічі з батьками «Книжковечори» та конспект заняття «У кімнату для читання завітаймо, цікаві казки згадаймо» з дітьми середнього дошкільного віку.

У збірнику є поради, які корисні спільні справи можна зробити з дітьми у вихідні дні, на що звернути увагу батькам при виборі іграшки для дитини, як разом виготовити смикунця та розвивати в дитини трудові навички за допомогою мінігороду на підвіконні.

Для вихователів стануть у пригоді приклади ігрових дій і вправ, які допоможуть навчити дітей вітатися. За допомогою конспекту заняття «У гості осінь прийшла, діточкам завдання дала» організуєте освітню діяльність на прогулянці для дітей і поспостерігаєте за змінами природи, пограєте в різні ігри.

Ставтеся до цього доробку творчо. Комбінуйте та трансформуйте його у свою практику. Успіхів!

З повагою

Ірина Терещенко, педагогиня

Заняття на прогулянці для дітей 5—6 років «У гості осінь прийшла, діточкам завдання дала»

Під час освітньої діяльності на прогулянці помилуйтеся з дітьми природою, поспостерігайте за її змінами, пограйте в різні ігри та зобразіть дощик різними техніками малювання на вибір дітей.

Мета:

- продовжувати формувати в дітей знання про ознаки та сезонні зміни осені в природі;
- вчити самостійно робити вибір під час малювання образу дощу;
- вправляти в запам'ятовуванні назв дерев і плодів, осінніх квітів, птахів, розрізненні осілих та перелітних птахів;
- продовжувати вчити орієнтуватися на карті та вмінню описувати стан неба;
- закріплювати вміння утворювати множину іменників та змінювати їх за допомогою суфіксів;
- вправляти в звуконаслідуванні, вмінні передавати в образі характер дощу;
- розвивати спостережливість, словниковий запас, почуття ритму, окомір, фантазію;
- виховувати естетичні почуття, вміння помічати красу природи та емоційно реагувати на неї.

Обладнання: ключ, лист у конверті, скринька, карти із зображенням клумби, фото з зображенням пташок, аудіозапис голосу журавлів, переносна колонка, паперові рамки, олівці, кошик, коробочка, стаканчик для олівців, коктейльні трубочки, пластикові виделки, вологі серветки, столи, стільчики, вода в стаканчиках, фарби, папір формату А4.

Перебіг заняття

*Діти разом із вихователем виходять на ігровий майданчик.
Вихователь розповідає про осінь.*

Вихователь. Вже осінь-чарівниця пофарбувала своїми барвами ліси, гаї, поля, землю. Помилуємося нашими деревами, квітами, кущами на майданчику. Справжня осіння казка. Ось послухайте вірш «Осінь».

Осінь

Богдан Чалий

Ніби притомилося сонечко привітне:
У траві пожовклій молочай не квітне.
Облетіло літо листячком із клена,
Лиш ялинка в лісі сонячно зелена.
Журавлі курличуть: летимо у вирій.
Пропливає осінь на хмарині синій.

Вихователь. Пригадайте, в які кольори пофарбувала осінь рослини? *(Відповіді дітей.)*

Дерева, кущі, тварини готуються до зими. Підійдіть ближче до цього дерева. Як воно називається? *(Каштан.)* Так, навколо дерева опало листя та плоди — каштани. З них ми любимо робити різні вироби. Позбираймо їх у кошик, потім помиємо та висушимо, а пізніше зробимо з них щось цікаве.

Погляньте-но, на гілочці висить якийсь ключ і конверт. Хто б це залишив, як ви гадаєте? *(Відповіді дітей.)* Відкриймо конверт і прочитаймо лист, що в ньому.

Вихователь знімає з гілки ключ і конверт, розкидає його та читає дітям листа.

Перше завдання від Осені

Вітаю, діти. Пише вам Осінь. Я пропоную вам веселу забавку на вулиці.

На картах, які я поклала в конверт, зображена клумба, що біля входу в дитсадок. Вона буяє осінніми квітами. Позначте на карті кольоровими олівцями квіти, які на ній ростуть.

Діти сідають навшпиньки біля клумби та олівцями позначають квіти (червоним — кали, синім — айстри, помаранчевим — майори, жовтим — чорнобривці, рожевим — хризантеми тощо). Після виконання завдання охочі діти називають квіти та кольори.

Вихователь. Молодці! Покладемо карти в кошик, а олівці у стаканчик. У листі є ще одне завдання від Осені.

Вихователь читає друге завдання, яке залишила дітям Осінь.

Друге завдання від Осені

Ключ, який висів на дереві, відкриє скриньку, що розміщена поруч з альтанкою.

Вихователь. Діти, підійдімо до скриньки та спробуймо її відкрити. Відкривається. У скрині лежать фото птахів. Я розміщу їх на стінках альтанки. Ставайте зручніше, щоб всі їх бачили.

— Хто зображений на фото? (Зозуля, соловей, ластівка, синиця, горобець, лелека, чайка, щиглик, журавель.)

— Згадайте, чи всі птахи залишаються на зимівлю у нас? Які з пташок відлітають на зиму? (Зозуля, соловей, ластівка, лелека, чайка, журавель.)

— Які залишаються зимувати в Україні? (Горобець, щиглик, синиця.)

Послухаймо, як курличуть журавлі.

Усі разом слухають аудіозапис курликання журавлів.

Вихователь. Коли журавлі відлітають клином у вирій, то високо в небі лунає їхня пісня-прощання з рідним краєм. Наступного року ми чекаємо їх у нас, в Україні, і бажаємо їм легкого шляху. Повертайтеся, птахи, до рідного краю!

Діти! Як ви думаєте, чому деякі пташки зимують в Україні, а деякі відлітають? (Відповіді дітей.)

Вихователь. Наступне завдання від Осені дуже просте. Пограймо в гру «Назви правильно».

Третє завдання від Осені

Діти, утворіть множину таких іменників: зозуля — зозулі, соловей — солов'ї, ластівка — ластівки, лелека — лелеки, чайка — чайки, журавель — журавлі, горобець — горобці, щиглик — щиглики, синиця — синиці.

А тепер назвіть ласкаво пташок: зозуленька, соловейко, ластівочка, лелеченька, чаєчка, журавлик, горобчик, щиглик, синичка.

Фізкультхвилинка «Повторити рухи і звуки пташки». Вихователь пропонує дітям порухати головою так, як робить це горобець (вліво, вправо, вперед); помахати руками-крилами, як журавель; покувати, як зозуля; покигикати, як чайка. Повторити два-три рази.

Вихователь. Виконаймо ще одне завдання від Осені.

Четверте завдання від Осені

Біля липи в коробці лежать паперові рамки. Пограйте в гру «Ловці хмаринок».

Діти беруть рамки та фіксують їх на певній хмаринці. Вихователь пропонує стати в коло та щоб кожна дитина описала хмаринку, яку вона побачила крізь рамку.

Вихователь. На завершення нашої прогулянки прошу всіх зайти в альтанку. Послухаймо [аудіоказку](#) Галини Римар «Про Дощик і Мишенятко Крап».

Сідаймо за столики. На одному столику лежать аркуші паперу і коктейльні трубочки, пластикові виделки, ватні палички. Оберіть, за допомогою чого зображуватимете дощик. Згадайте, яким його змальовано у казці. Уявіть і свій образ дощу.

Діти виконують роботу. Відтак переглядають виконані роботи.

Вихователь. Ваші малюнки розвісимо в груповій кімнаті. Зможете помилуватися ними разом з батьками.

- Дякуємо тобі, Осене, за цікаві завдання. Діти, скажіть:
- Що було легко робити і чому?
- Що було важко робити і чому?
- Що нового ви сьогодні дізналися?

Інтерактивна зустріч з батьками «Хатні символи та обереги»

Мета:

- продовжувати формувати у батьків знання про культуру і традиції рідного краю, України;
- ознайомлювати з розвивальним середовищем закладу освіти — кімнатою українського побуту і традицій, експонатами побуту;
- удосконалювати комунікативні навички батьків, їхні вміння взаємодіяти у колективі дорослих.

Обладнання: те, що є у кімнаті українського побуту і традицій.

Попереднього попросіть батьків підготувати інформацію про український господарський реманент: рубель, макітру, рогац тощо.

Перебіг зустрічі

Батьки сідають на стільчики в кімнаті українського побуту і традицій. Вихователь розпочинає зустріч.

Вихователь. Шановні батьки! Дякую, що ви завітали в нашу кімнату українського побуту і традицій. У ній ми проводимо свята, розваги, заняття з дітьми, ознайомлюємо їх з українськими традиціями, життям наших пращурів.

Багато років ми збирали експонати для кімнати разом із педагогами, іншими батьками, жителями нашого міста. Я розкажу, які у ній є експонати, що символізував то чи той обєріг.

Пропоную вам стати в коло, назвати своє ім'я та промовити слова-іменники, які спадають на думку, коли ми чуємо і промовляємо: «Україна» (Президент України, тризуб, прапор, вишиванка, калина, барвінок, верба, паляниця, гопак, козак, борщ, рушник, віночок, лелека, глечик, соловей, хата тощо).

Вихователь декламує вірш Ліни Костенко «Усе моє, все зветься Україна».

Усе моє, все зветься Україна

Ліна Костенко

Буває, часом спіпну від краси.
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво, —
оці степи, це небо, ці ліси,
усе так гарно, чисто, незрадливо,
усе як є — дорога, явори,
усе моє, все зветься — Україна.
Така краса, висока і нетлінна,
що хоч спинись і з Богом говори.

Вихователь. Шановні батьки, плекаймо в собі Україну!

Запрошую вас на екскурсію. Підійдіть до макета української хати. Перед вами хата північноукраїнського (поліського) типу, орієнтовно початку XIX століття. Архітектура українського житла різна і має свої локальні регіональні особливості.

Хата для українця — це втілення рідного краю, матері, батька. Хати були зрубні, будували їх з дерева, могли обмазувати глиною. Дах був двосхилий, дерев'яний.

На будівництво хати йшли роки. Всі рідні й близькі допомагали будувати житло. Будиночки були невеликі, проте ошатні, теплі. Вікна у хатах прикрашали фіранками чи вишитими рушниками.

Вдovж стін по периметру хати споруджували призьбу. В теплі сонячні дні на ній відпочивали чи щось робили: перебирали городину, просушували одяг.

Обсаджували обійстя різнотрав'ям: м'ятою, мелісою, любистком, полином, чебрецем, деревієм, барвінком, мальвами, чорнобривцями, півниками, нагідками тощо. Вони є лікарськими рослинами-символами. Квітник і сад від хати відгороджували парканом, щоб худоба не витоптала рослин.

Що символізують рослини

М'ята та мальва — красу, меліса — родючість, любисток — любов, полин — гірке життя, чебрець — працьовитість і родючість, деревій — нескореність; барвінок — весілля, чорнобривці — чоловічу силу, красу, добро; півники — мудрість, надію; нагідки — сонце.

У хаті на миснику та полицях стояв красивий глиняний посуд. У побуті родина користувалася куманцями, глечиками, макітрами тощо.

Подивімося на піч. Піч завжди була гордістю оселі, її називали душею хати. Розміщували її ліворуч чи праворуч від вхідних дверей. Біля печі стояли горщики, горнята, збоку — діжа для вимішування тіста і запікання, а також лопата для садження хліба на гарячу черинь. Майстрував піч пічник. Вона займала чимало місця, бо годувала, гріла, обсушувала тощо. У ній випікали хліб, сушили ягоди та фрукти. Коли саджали хліб у піч, то не пускали чужих людей у хату. Після того як їжу зварили, обов'язково вибирали попіл з печі і знову накладали дрова. На печі могла спати вся родина. У нижній частині печі містилося підпіччя, куди клали рогачі, кочергу, віник, інші речі домашнього вжитку. Закривали піч заслінкою.

Навпроти печі обладнували покуть. Це священне місце в хаті. Вважалося, що тут перебувають хатні боги, тому на покуті сидили найпочесніших гостей, наречену, ставили ритуальний сніп жита — дідух. Це було місце для образів, яке прикрашали сухоцвітами та лікарськими рослинами.

Стіл у хаті мав своє місце — у кутку під образами, застелений скатертиною. Він символізував достаток родини, на нього клали хліб-сіть. Біля столу ставили довгу дерев'яну лаву. На свята її прикрашали домотканими ряднами, а в заможних сім'ях — килимами. Крім хліба, що був накритий рушником, на стіл нічого не клали.

Шановні батьки, сідайте, будь ласка, на стільчики. Я просила вас підготувати невеличку розповідь про реманент, який наші пращури

використовували в господарстві. Запрошую до слова того, хто готував розповідь про рубель. Беріть його і розкажіть про нього.

Дорослий. Рубель використовували у парі з качалкою. Цей інструмент слугував праскою. Наші предки говорили, що треба викачати (попрасувати) білизну. Рубель був чи не в кожній українській господині. Його ще називали магільницею. Рубель мав вигляд продовгуватого дерев'яного бруска із зарубками і виточеною ручкою. Брусок зазвичай виготовляли з берези чи верби. Верхня частина бруска була рівною та гладко виструганою, нижня — мала «ребра», за допомогою яких, власне, і прасували.

Прасували на столі у такий спосіб (*показує*). Випраний і ще вологий одяг господиня щільно намотувала на качалку, щоб не було «зморшок». Зверху клала рубель і ним кілька разів ретельно (з характерним стукотом) прокачувала вперед-назад. Із часом рубель від постійного тертя долонями аж виблискував. Така робота вимагала неабияких фізичних зусиль.

Дорослий пропонує охочим попрасувати одяг.

Педагог. Дякуємо! Тепер запрошую до слова того, хто готував розповідь про макітру і макогін.

Дорослий. Макітра — один із найпоширеніших видів українського традиційного глиняного гончарного посуду. Назва походить від словосполучення «мак терти». Здавна і дотепер в ній перетирали мак для куті. Макітра — це горщик з опуклими боками, що, звужуючись донизу, переходять у пласке дно, а вгорі завершуються розхиленими або увігнутими всередину вінцями. Макітра має два вуха, що кріпляться вгорі з протилежних боків до тулуба. Мак перетирав чоловік макогоном. Це дерев'яна паличка, закруглена внизу. Зазвичай макітру та макогін купували нові напередодні свята.

Педагог. Дякуємо! Запрошую продемонструвати та розповісти, для чого в господарстві треба був рогач.

Дорослий. Рогач складається з металевого півкільця з двома металевими закругленими кінцями, до якого кріпиться дерев'яний держак. Рогачем обхоплювали глечики, чавуни і ставили їжу в піч. Зазвичай нижня частина горщика або чавуна була вузька біля денця й розширювалася вгорі. Завдяки такій формі їх насаджували

на рогац, міцно утримуючи кінцями. У господарстві було кілька рогаців різних розмірів — кожен горщик мав «свого» рогаца.

Дорослий демонструє, як одягали глечики на рогаца і ставили в піч.

Педагог. Дякуємо! А зараз пропоную всім пограти в українську народну гру «Горщечки».

Гравців має бути непарна кількість. Усі, крім одного гравця, утворюють подвійне коло: стають одне за одним, обличчям у середину кола. Гравець, у якого немає пари, стає в середину кола. Це купець. Дорослі, які утворили зовнішнє коло, називаються горщиками, а внутрішнє — хазяями. Купець звертається до когось із хазяїв і запитує: «Продаєте горщечок чи ні?». Якщо продає, починає торг. Коли зійдуться в ціні, купець і хазяїн виходять за коло й біжать у протилежні боки, навколо тих, хто грає (*лунає аудіозапис жвавої української мелодії*). Хто раніше набіжить до горщика, той стає купцем.

Гру продовжуємо за тим самим порядком, але обираємо нового купця за допомогою лічилки:

За горами, за лісами

стоїть бочка з пирогами.

Раз, два, три —

бігти будеш ти!

Запрошую вас сісти на стільчики та назвати українські народні пісні, у яких згадується про українські страви чи продукти («*А мій милий вареничків хоче*», «*Ой зелене жито, зелене*», «*Посіяла огірочки близько над водою*», «*Ой є в лісі калина*», «*Ой у лузі червона калина*»). Наш музичний керівник нам допоможе у цьому. Ми сьогодні почуємо живу музику піаніно і поспіваємо.

Рефлексія зустрічі.

Вихователь. Прошу всіх зібратися в коло. Я тримаю в руках український віночок. Трішки розкажу і про цей оберіг.

Стрічки у вінку

Як і квітів, стрічок у вінку повинно бути 12. У центрі вінка зав'язували світло-коричневу стрічку. Вона символізувала землю-годувальницю. По обидва боки першої стрічки зав'язували жовті — символ сонечка. Далі — світло-зелені й темно-зелені, що символізували красу та молодість. А тоді — блакитні та сині — символи неба і води, що наділяють силою та міцним здоров'ям. Потім жовтогаряча — символ хліба, фіолетова — мудрість, малинова — щирість, рожева — символ добробуту та достатку. Якщо віночок прикрашали маки, дівчата оздоблювали його червоною стрічкою — символом магичності та печалі. Білі стрічки зав'язували на вінок, лише коли вони були вишиті: на одній — сонце, на другій — місяць.

Прошу вас взяти стрічку того кольору, який вам до вподоби. За один колір стрічки може триматися кілька батьків. Згадайте, будь ласка, які факти про символи й обереги вам сьогодні запам'яталися чи про які ви почули вперше.

Вихователь анонсує наступну зустріч, дякує за спілкування і пропонує екскурсію кімнатою.

Використані джерела

1. Лазько Г. Українське народознавство. Київ : Зодіак-ЕКО, 1995. 368 с.
2. Цимбалюк В., Жайворонок В. Світлиця : Народознавство : І частина: Навч. посібник для початкових кл. серд. шк. Київ : Центр пед. інновацій України — МПД «Витоки». 1992. 127 с.

Вихідні наближаються — спільна й корисна діяльність батьків і дітей розпочинається

Письменник Антуан де Сент-Екзюпері казав: «Усі дорослі спочатку були дітьми, лише мало хто про це пам'ятає». Згадайте себе дитиною. Вам завжди хотілося, щоб вас слухали, а не вдавали це, гралися з вами, а не вмикали для вас ігри на телефоні чи мультики для самостійного перегляду, не говорили: «Іди грайся сам(-а), не нудьгуй, не набридай!».

Виховання дітей потребує чималих зусиль. Важливо не забороняти, а радитися з дітьми, давати право вибору, розділяти прикрощі й невдачі. Часто батьки запитують у своїх рідних, колег по роботі, педагогів: «Як виховувати дітей? Чи маєте ви універсальний рецепт виховання?». Відповідей може бути чимало. Серед них і відповідь, що я знайшла в одному періодичному виданні: «Візьміть доброзичливе ставлення, додайте схвалення, змішайте їх з певною кількістю любові й уваги, потім додайте обов'язки, здобрені проявом батьківської волі». Спробуйте використовувати цей рецепт саме в такій послідовності. Не починайте з прояву батьківської волі, бо він із часом призводить до протесту, маніпулювання.

Спілкування з дітьми — найкраще, що вони і ви пам'ятатимете усе життя.

Найбільш насиченими для спілкування з дитиною є вихідні дні, коли у вас є можливість побути разом. Намагайтеся планувати свій вихідний день напередодні і притримуватися орієнтовного розподілу часу.

Дотримуйте таких правил:

- враховуйте особливості вашої дитини;
- давайте можливість самотійно шукати відповідь — це вчитиме дитину міркувати, намагатися самотійно розв'язувати проблеми, рефлексувати;
- давайте дитині право вибору, учіть це робити з дитинства;
- заохочуйте допитливість, прагнення до пізнання;
- відповідайте на всі запитання точно й зрозуміло;
- пояснюйте, що не потрібно боятися запитувати, адже не соромно чогось не знати, а соромно не дізнатися, як можна це зробити.

Ранкова гімнастика

Щоб зацікавити дитину виконувати вправи, використовуйте зображення звіряток, які роблять фізичні вправи. Знайдіть їх в інтернеті чи виготовте самотужки кілька карток 20 x 30 см). Показуйте малюнки чи вивішуйте їх у певному місці для візуалізації. Діти люблять наслідувати дорослого — станьте для них тренером.

Спільна руханка чи ранкова гімнастика стануть гарним початком дня. Розпочинайте з потягусів у ліжку. Увімкніть не занадто швидко музику. Бажано провітрити кімнату за відсутності дитини та забезпечити достатню кількість світла.

Разом із дитиною виконуйте прості фізичні вправи.

Ходьба. Повторюйте кожну вправу 8—10 разів у середньому темпі:

- на місці з махом рук протягом 30—40 секунд;
- по полотняній мотузці. Для цього стопи ніг слід поставити на початок мотузки, розмістивши їх посередині та здійснювати рух боком в один бік, потім повернутися в другий, руки тримати на поясі;
- на носочках по периметру кімнати.

Дайте дитині можливість побігати секунд 30 і потім відновити дихання: вдих через ніс, видих через рот.

Вправи для рук: підняти руки вгору, праву ногу відставити назад на носок, повернутися у вихідне положення, те саме з лівої ноги.

Вправи для тулуба: нахили тулуба вперед, основна стійка (ноги на ширині плечей), нахили тулуба назад, основна стійка.

Стрибки: руки вгору, ноги нарізно, зміна положення — ноги разом, руки опустити вниз.

Вправи для тулуба і рук: сісти на підлогу «по-турецьки» обличчям одне до одного, з'єднати свої долоні з долонями дитини й почати «їхати», як на велосипеді, тобто робити кругові рухи руками спочатку вперед, а потім назад.

Вправи лежачи на спині: заплющити очі й зробити 3—4 рази вдих носом, видих ротом.

Вправи слід варіювати, щоб підтримувати інтерес дітей, тренувати м'язи тулуба.

Водні процедури

Водні процедури та сніданок — важлива частина дня. Придбайте пісочний годинник, який фіксуватиме час для чищення зубів. Купіть зубні щітки, на яких зображені улюблені герої дитини, — вони мотивуватимуть її чистити зуби. Також самі будьте прикладом: покажіть, як правильно чистити зуби та доглядати за ними.

Сніданок має бути легким і смачним. Діти п'ють на вибір чай чи какао, їдять відварене яєчко, гречану чи рисову кашу, тушковані чи свіжі овочі, запіканки, твердий чи кисломолочний сир тощо. Все залежить від вподобань вашої родини.

Трудові доручення

Запропонуйте дитині разом прибрати у кімнаті, адже ви сьогодні — супергерої. Для прибирання одягніть фартухи чи «плащі» (великі хустинки на спину), резинові рукавички, візьміть ганчірки для прибирання. Обов'язково похваліть дитину, проявіть щирість

від того, що прибирати з нею — це радість. Скажіть, як ви пишаєтеся таким помічником (помічницею).

Доручіть дитині протерти пил, посортувати іграшки тощо. Дитина за допомогою пульверизатора може обприскувати кімнатні рослини, налити водичку у поїлку для пташок чи чотирилапих друзів.

Попросіть допомогти полити на дачній ділянці чи біля під'їзду деревце, квіти. Розгляньте кольори квітів, їх висоту, помилуйтеся їхньою красою.

Посильні трудові доручення для дитини — це виховання поваги до праці людей.

Мистецько-творча діяльність

Мистецько-творча діяльність дитини спрямована на самовираження, розвиток почуттєвої сфери. Дайте дитині папір, олівці, гумку. Запропонуйте намалювати будь-який предмет, але догори дриґом. Якщо дитина малює дерево, то слід почати малювати у верхній частині аркуша: корінь, стовбур, гілки. Якщо малює зображення людини, то спочатку взуття, потім ноги, тулуб, голову.

Ще одна образотворча активність для дитини: хай хтось із дорослих членів родини назве предмет, який він побачив чи уявив, а дитина із заплющеними очима зобразить його на папері олівцями. Коли завершить малювання, розплющить очі та опише результат намальованого. Запитайте у дитини, важко чи легко їй було це робити.

Найпростішим видом образотворчого мистецтва є малювання на манці чи піску. Візьміть тацю, насипте манку, нехай дитина малює, пише цифри, букви тощо. Також цю діяльність можна проводити надворі, у пісочниці. За допомогою лопатки чи палички можна писати, малювати, пересипати у відерця пісок, просіювати його та знаходити камінці, маленькі палички. Якщо є можливість, то дайте відерце і воду. Нехай дитина «варить» із піску, води, листочків дерев та трави кашу, ліпить із формочок фігурки.

Цікавою забавкою буде виконання дітьми разом із вами **музично-ритмічних рухів**. Музичні керівники дитсадків часто діляться у вайбері музичним контентом. Отже, включіть ритмічну музику. Візьміть із дитиною по аркушу паперу. Тримайте його перед собою та рухайтесь по колу, зупиняйтесь і водночас пальцями рук легко стукайте по аркушу. Така вправа розвиватиме чуття ритму, слух, увагу.

Мовленнєві вправи

Мовлення дитини — чи не найголовніший інструмент взаємодії з навколишнім світом, завдяки йому здійснюється її соціалізація.

Психологиня Світлана Ройз зазначає в дописі у фейсбуці: «Є дослідження про те, як формується відчуття мови у дітей. Якщо діти до 18 місяців занурені в мовне середовище, слухають і бачать артикуляцію, що відповідає саме цій мові — навіть, якщо потім вони зростають в іншому мовному середовищі — вони сприйматимуть цю першу мову "свою", вони будуть її впізнавати та відчувати. Важливо не тільки чути мову, а й співвідносити з правильною артикуляцією (коли ми дивимося мультфільми та фільми з перекладом, артикуляція героїв інша)».

Отже, використання мовленнєвих вправ цілком доречний «тренажер» мовлення дітей. Спробуйте з дитиною згадати протилежні за значенням слова. Наприклад, день — ніч, великий — маленький, сильний — слабкий, боягуз — сміливець, легкий — важкий, вогонь — вода, товстий — тонкий, веселий — сумний, початок — кінець, бігти — стояти, літо — зима, голосно — тихо тощо.

Спостереження за природою

Запросіть дитину поспостерігати на балконі чи на вулиці, яка сьогодні погода. Придумайте разом, як можна позначити знаками погоду: ясну, сонячну, похмуру, дощову, вітряну. Запропонуйте дитині вибір: нехай вона сама спробує намалювати погоду або покажуть їй малюнки, які знайшли в інтернеті. Вони мають бути дуже прості та впізнавані.

Запропонуйте дитині стати ведучими програми «Погода».

Розставте її іграшки на килимку чи дивані. Ви розповідатимете, яка погода, а дитина показуватиме іграшкам малюнки, що її відображають. Діалог із вами та іграшками — добре вправління у мовленні. Після цього зробіть такі ж дії, але навпаки: дитина буде розповідати, а ви — показувати картки з символічним зображенням погодних умов.

Вийдіть з дитиною на вулицю та подивіться на калюжі після дощу. Дайте можливість дитині по них походити в гумових чобітках, поміряти висоту води. Поспостерігайте за поведінкою птахів, як вони купаються в калюжах.

Математика під час приготування обіду

Коли готуєте обід, повправляйтеся в математиці. Наведу приклади.

Запитайте, скільки в кошику для приготування борщу моркви, буряка, картоплі, цибулі, капусти.

Запропонуйте відсортувати квасолю та горох у різні ємності.

Змішайте макарони різної форми й розмірів. Завдання для дитини — розкласти у різні тарілочки макарони круглої форми, макарони-мушлі, найдовші, найтонші тощо.

Ліпіть вареники. Це тренує дрібну моторику. Нехай дитина допомагає їх робити та порахує кількість вареників, які ви зліпили. Розсортуйте великі та маленькі варенички, а потім покуштуйте разом та відзначте обов'язково внесок дитини у спільну справу. Помилуйтеся виробами з тіста, відзначте, які гарні варенички вона зліпила.

Запропонуйте дитині з чистих губок для миття посуду збудувати будиночок, кораблик або те, що їй хочеться. Якщо зможе, хай збудує два поверхи, порахує кількість використаних губок.

Давайте дитині можливість грати самостійно. Це дуже важливо.

Усамітнення та читання книжок

Денний сон має бути й у вихідні, щоб витримати циклічність щоденних дій. Якщо ж дитина не хоче спати, то облаштуйте разом халабуду. У пригоді стануть крісла, диван, ковдри, простирадла. Осередок усамітнення готовий. Дитина сама розкладе у ньому іграшки та буде певний час забавлятися.

Після сну запропонуйте дитині взяти книги та переглянути їх у своїй кімнаті, почитайте деякі уривки з них.

Розваги вдень

Розваги також не зайві у вихідні.

Підготуйте десять предметів. Це можуть бути чашка, тарілка, ключ, ложка, цукор у стіках, паперова хустинка, олівець, гудзик, нитка, цукерка. Запропонуйте серед них знайти металеві, важкі, білі, маленькі, істівні тощо.

Організуйте забавку «Фанти в коробочках від кіндера». Заздалегідь у кожну коробочку вкладіть записку-завдання. Дитина по черзі обирає коробочку, а дорослий читає завдання:

- пострибати, як зайчик;
- повторити три рази скоромовку «Лежить п'ять п'ятаків. На кожному п'ятаку ще по п'ятаку» або іншу;
- заспівати улюблену пісню;
- назвати п'ять предметів на букву «о» (олівець, одяг, окунь, опеньок, омлет);
- розібрати шкарпетки по парах та закинути їх у кошик, який стоїть на певній відстані;
- намалювати в повітрі трикутник, круг, овал пальчиком лівої, потім правої руки, потім пальчиками обох рук одночасно;
- похитати головою, як голуб;
- походити високо, піднімаючи коліна, як чапля по болоту;
- відсортувати у різні тарілочки квасолю та насіння гарбуза.

Активності на свіжому повітрі

Рухова діяльність — складник фізичної активності дитини, адже у фізіологію розвитку дітей покладено рух, який задовольняє надзвичайно велику потребу організму, що зростає. Тож скоріше на вулицю!

Катання на велосипеді захоплює дитину. Повторіть правила поведінки з ним. Щоб навчити дитину їздити на велосипеді, спочатку підтримуйте його однією рукою за сідло, а якщо потрібно, другою рукою — за кермо. Пізніше дитина вчиться самостійно проїжджати невелику відстань, робить повороти. Стежте, щоб вона завжди трималася за кермо, дивилася попереду на доріжку, натискала на педалі, не відриваючи ніг.

Завітайте на спортивний майданчик та пограйте з м'ячем. Підкиньте його вгору, плесніть у долоні та піймайте його; киньте об стіну та зловіть обома руками; бийте м'ячем об доріжку та ловіть його; кидайте ним то лівою, то правою рукою; сядьте у колону та передайте м'яч одне одному над головою.

Покидайте шишки чи каштани у мітку на дереві. Так ви розвиватимете окомір дитини.

Покатайте дитину на гойдалках, запропонуйте походити по мостику з підвісними канатними доріжками, поспускатися по канату тощо.

Казочки на вечір

Увечері сядьте поруч із дитиною, приглушіть світло чи увімкніть настільну лампу. Запропонуйте погратися і згадати назву казки та слова, якими вона завершується. Наприклад, ви говорите: «От вам казочка, а мені бубликів в'язочка» («Івасик-Телесик»), дитина продовжує: «А лисичка — гам його! Та й з'їла!» («Колобок»). Далі знову ви: «Відтоді й зареклася Лисичка з журавлями приязнь водити» («Лисичка та Журавель»), дитина: «Хто ж таких ледарів піржками пригощатиме» («Півник та двоє мишенят»), ви: «А дід і баба знов zostались самі собі» («Кривенька качечка»), дитина: «А кіт став дуже поважною особою і полював з того часу на мишей тільки задля розваги» («Кіт у чоботях»), ви: «А наші четверо музикантів так уподобали те місце, що не захотіли більше нікуди йти» («Бременські музиканти»), дитина: «А кому треба було до міста, той мусив проїдати собі дорогу крізь кашу» («Горщик каші») тощо.

Якщо ритуалом на щодень є побажання одне одному, вашим рідним, чотирилапим чи пернатим домашнім улюбленцям солодких снів, зробіть це.

Вихідні для дитини і для вас мають бути радістю, задоволенням. Це не лише спілкування дитини з дорослим, ровесниками чи старшими дітьми, а й вміння радіти своїм успіхам, переживати свої невдачі, вміння робити вибір тощо. Спільна діяльність дітей і батьків створює простір для теплих сімейних стосунків, які допоможуть виховати у дитини родинні почуття; сприяє розвитку фізіологічної зрілості. Так, це великий труд, але діти колись подякують вам за час, який ви проводили разом.

Мінігород на підвіконні: як вчити дитину доглядати за рослинами

Показати дитині, як вирощувати городину, можна на дачі чи в селі. Якщо ж їх немає, спробуйте разом створити мінігород на підвіконні. Це буде цікаво для дитини, а також допоможе розвинути трудові навички, спостережливість, естетичні почуття тощо.

Кожна рослина потребує особливого догляду, тож маєте знати, коли і де її саджати, який ґрунт для неї вибрати, в яких умовах вона буде ліпше рости, про корисне чи шкідливе сусідство різних рослин тощо.

Листова зелень — джерело корисних речовин

Салат-латук, крес-салат, базилік, петрушка, кріп, орегано багаті на вітаміни С, А, Е та К, фолієву кислоту. Вони містять такі мікроелементи, як залізо, магній, калій, кальцій. Також у них багато клітковини та антиоксидантів. Розкажіть про це дітям.

Щоб городик гарний мати, про ґрунт добре треба дбати

Придбайте для вашого мінігороду необхідний інвентар: лопатку, грабельки, відерця, палички для зрихлювання землі, лієчку, обприскувач.

Оберіть тару: пластикові горщики, дерев'яні ящики, глибокі тарілки, відерця або діжечки, що мають різну форму, розмір, об'єм. Зробіть дренажний отвір, через який витікатиме зайва вода.

Ретельно обирайте насіння, віддайте перевагу тому, що вже адаптоване до вирощування в кімнатних умовах. Перш ніж посіяти насіння, замочіть його в теплій воді на добу, а потім трішки підсушіть.

Висівайте насіння у заздалегідь приготований компост — органічні добрива, які отримують із рослин, що перегнили: опале листя, обрізки від овочів, фруктів, зрізана з газонів трава.

Перед тим як висівати насіння, передивіться компост, щоб у ньому не було шкідників. Можна придбати і готовий ґрунт у спеціалізованих магазинах.

Привчайте дитину регулярно поливати рослину. Краще це робити відстояною проточною водою. Як зрозуміти, чи суха земля? Постукайте пальцями по краю горщика: якщо звук глухий, значить земля волога, а якщо гучний — суха. Запропонуйте дитині відчутти, який ґрунт на дотик.

Вирощувати рослини у різні пори року потрібно по-різному

Взимку у рослин період спокою: потрібно менше води, оптимальна температура та додаткове освітлення (світлодіодний світильник, настільна лампа).

Влітку рослинам потрібно більше води, краще уникати прямих сонячних променів, які можуть попекти листя.

Восени рослинам потрібно додаткове освітлення та помірний полив.

Майбутній город слід спланувати і зелень соковиту разом доглядати

Як заохотити дитину висаджувати рослини? Розкажіть, що найсмачніші ті рослини, які вона виростила власноруч.

Мотивацією для дитини буде вже те, що ви разом зробите чи придбаєте маленьку дошку, на якій напишете ім'я дитини та мотивувальну фразу, наприклад: «Мій город — мій найкрасивіший шедевр».

Разом із дитиною дбайте про мінігород. Ваші підказки, заохочення та пояснення, як доглядати за рослинами, мають бути їй зрозумілі. Щоб дитина краще запам'ятала назву рослини, її прикмети, зробіть разом садові таблички з фото та назвою зелені і розмістіть у вазоні.

Висівати можна салат-латук, крес-салат, базилік, петрушку, кріп, орегано тощо. Обговоріть, які рослини ви плануєте сіяти, де краще

їх розмістити. Для цього разом намалюйте ескіз: де саме буде розміщуватися мінігород; що висіватимете в сусідстві з іншими рослинами.

У ґрунті зробіть дерев'яною паличкою неглибоку борозну. Спочатку покажіть дитині, як сіяти насіння, а потім попросіть її це зробити. Загорніть зернята ґрунтом та побризкайте його водою. Вкрийте горщик харчовою плівкою. Так насіння краще й швидше ростиме. Час від часу знімайте плівку. Коли побачите, що рослина сходить, зніміть плівку — вона має «дихати» та «загартовуватися». Згодом розпушіть ґрунт дерев'яною паличкою.

Що люблять рослини

Салат-латук любить сонечко і вологу, базилік — тепло й світло, петрушка — затінок і вологу, кріп — сонечко й вологу.

Щодня фотографуйте рослинки. Зробіть віртуальний або друкований фотоальбом, переглядайте світлини, щоб відстежувати ріст рослин. Розглядайте зелень через лупу, це розвиватиме у дітей спостережливість.

Коли врожай виросте, обов'язково використайте його у стравах: супах, борщах, для прикрашання канапок. Поясніть дитині, що зелень можна висушити й розкласти у скляні баночки, щоб вжити згодом, чи заморозити.

Радісних вам моментів у догляді за рослинами та соковитих врожаїв!

Як розвивати літературні й пізнавальні здібності дошкільників за допомогою книжок: програма «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт»

Щоб допомогти дошкільникам опанувати рідну мову, потрібно розвивати їхні мовленнєві навички та вміння сприймати й розуміти почуте. Реалізувати таке завдання можна за допомогою альтернативної програми формування культури інженерного мислення в дітей дошкільного віку «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт» (науковий керівник — Катерина Крутій). У ній, зокрема, є освітній напрям «Читання і письмо, або Мандрівка до Країни Слів», в якому розкрито:

- пропедевтичний (вступний) курс навчання грамоти;
- розвиток моторики, підготовка руки до письма;
- розуміння змісту тексту дітьми — усна народна творчість, виразне читання, розповідання вихователя з наочним матеріалом;
- основні шляхи реалізації освітнього напрямку.

Навчання дошкільників розуміти тексти передбачає:

- сформувані в них мовленнєві, а також пов'язані з ними когнітивні, емоційні та інші навички та уміння;
- навчити запам'ятовувати багато фактів, деталей;
- навчити узагальнювати, робити висновки в процесі осмислення почутого, висловлювати власне (оцінне) ставлення до прослуханої інформації.

Зміст освітнього напрямку «Читання і письмо, або Мандрівка до Країни Слів» спрямовано на досягнення мети формування інтересу і потреби в читанні книг дітьми завдяки розв'язанню таких завдань:

- формування цілісної картини світу, зокрема первинних ціннісних уявлень;

- літературний розвиток;
- залучення до словесного мистецтва, зокрема розвиток художнього сприйняття й естетичного смаку.

Літературний розвиток дитини дошкільного віку — це процес, який передбачає безпосереднє читання художнього твору, сприйняття його дитиною, отримання емоційної реакції на нього, усвідомлення моральних переживань, які було закладено в тексті; процес, спрямований на розвиток інтересу до літературної творчості, творчості письменника, певного жанру (за Катериною Крутій). Складником цього розвитку є відображення літературного досвіду в самостійній творчій діяльності дитини дошкільного віку.

Пізнавальна активність дитини — це специфічна риса особистості, що характеризується прагненням і здатністю до енергійного опанування знаннями, які відповідають її потребам та інтересам, емоційним піднесенням і вольовим зусиллям.

Використовуємо педагогічну технологію «Читацьке гніздо» у формуванні літературних здібностей дітей

Використання в освітньому процесі педагогічної технології «Читацьке гніздо» (започаткована в Естонії) передбачає, що носіями читацької культури для дитини є батьки чи її законні представники.

Взаємодія за цією технологією відбувається так: батьки — діти — вихователі. Розглянемо детально.

Батьки разом із дитиною відвідують книгарню, де вона обирає книжку, яку хоче мати в домашній бібліотеці. Її вибір має відбуватися через практичні дії, а не імпульсивно. Тобто найголовніша місія батьків — поговорити з дитиною та обміркувати: «А чи треба купувати нам саме цю книгу?». Важливо, щоб критерієм вибору була не лише яскрава палітурка чи ілюстрації, а зміст книжки.

У книгарні можна присісти на диванчик і прочитати разом із дитиною бодай маленький уривок із книги. Відтак батьки мають

запитати дитину: «Про кого чи про що ця книга?». У такий спосіб обміркувати доцільність покупки книги і бажання дитини дізнатися про подальші події у ній.

Уміння досліджувати та обирати книжку, яка цікавить дитину, — м'яка навичка. Її слід розвивати поступово й постійно.

Придбавши книжку, вдома батьки мають знайти час і разом із дитиною прочитати її повністю, а потім обговорити її зміст: хто герой, його вчинки, яку вдачу має. Відтак разом вирішити, кому з друзів дитина хоче цю книгу подарувати або дати почитати.

Згодом дитина приносить книгу у садок, розповідає про те, де її купили, що її прочитали у родинному колі, і саме цю книгу вона хоче подарувати другові чи дати почитати. Діти мають між собою домовитися про ці дії.

Так дошкільники вчаться комунікувати між собою та між дорослими.

Розвиваємо читацьку культуру в дошкільників

Читацька культура — це певний рівень розвитку культури спілкування дитини з книгою. Технологія «Читацьке гніздо» формує ціннісне ставлення дитини до книги. Як саме?

Розповідаємо дитині про те, що над створенням книги працювало багато людей. Її написав письменник, редактор відредагував, художник намалював ілюстрації, у друкарні книгу надрукували, водій привіз у магазин, а продавець книги продав.

Читаючи з дітьми книжки, формуємо в них якості читача, необхідні для розуміння себе. У дітей складається цілісна картина світу, відбувається осмислення соціальних зв'язків, норм і правил поведінки, виховуються елементарні навички культури читання.

Емоційна реакція на прочитане — рефлексія — обов'язкова. Разом із дитиною здивуйтеся чи засудіть дії героїв, обговоріть, чому вони так вчинили тощо. Запитайте, як діяла б дитина, якби була тим чи тим героєм.

Облаштовуємо розвивальний простір

Осередок для читання потрібно так продумати й організувати, щоб він відповідав інтересам дітей, був безпечним, зручним, достатньо освітленим, захоплював дітей. Його потрібно постійно оновлювати. Важливо, щоб цей осередок був «острівцем» усамітнення, облаштований м'якими подушками чи ковдрами, лавками. Бажано покласти розгорнуті книги, щоб зацікавити дітей до взаємодії.

Належну увагу слід звертати на ілюстрації. Якщо книжки містять наукові відомості, переконайтеся у їх достовірності.

Облаштуйте осередок різними книжками. Пояснюйте дітям, що є книги, які читають, і є ті, у яких можна малювати, розмальовувати, писати тощо. Зосередьте увагу на тому, що книги можуть порватися, а значить їх треба «лікувати». Для цього має бути спеціальна аптечка, в якій: бинт, папір, скотч, клей, ножиці тощо.

У День дарування книг, що відзначаємо 14 лютого, спонукайте дітей робити цю добру справу. Запропонуйте дитині принести книжку, перев'язану кольоровою стрічкою та подарувати комусь або залишити її у дитсадку на стільчику чи лавці.

Реалізуємо освітній напрям «Читання і письмо, або Мандрівка до Країни Слів»

Коли вчите дітей розуміти тексти, використовуйте засоби мовленнєвої виразності.

Інтонційні засоби виразності мовлення

Запропонуйте дітям запам'ятати умовні позначки, що зображені на картинках, і промовити їх: блискавка — промовляємо швидко, а равлик — повільно. Наприклад, показуємо дітям картинку, на якій зображено яблуко, і малюнок-схему із зображенням равлика. Це означає, що слово «яблуко» треба проговорити повільно.

Запропонуйте дитині швидко проговорити скоромовку: «Жовтий жук купив жилет, джемпер, джинси та жакет», показуючи картинку із зображенням блискавки.

Гучність

Вчіть дітей регулювати гучність свого голосу (тихо, помірно, голосно). Продемонструйте зображення літака — це означає,

що слово, наприклад «сонце», треба проговорити голосно. Якщо продемонструєте хмаринку, з якої сиплеться сніжок, то слово, наприклад «цукерка», треба промовити тихо.

Відповіді на запитання

Спонукайте дітей відповісти на запитання.

— Про що може розповісти книга? Надягніть дитині навушники й попросіть уважно послухати: які звуки вона чує, коли дивиться на ілюстрацію, яку ви запропонували розглянути. Дитина має розповісти свої враження.

— Чим пахне книга? Активізувати відповідь дитини на це запитання можна, запропонувавши їй обрати з таці бусинку, шишку, декоративний камінчик, і лише при відповіді, яку дитина проговорює, — кинути певний предмет, наприклад, у декоративну жерстяну книжечку з отвором тощо.

«Чарівні рукавички»

Одягнувши «чарівні рукавички», попросіть дітей поводити ними по ілюстрації. Запитайте, яке на дотик у ній повітря, яка водичка, який песик за вдачею тощо.

«Занурення в картину»

Метод «занурення в картину» передбачає, щоб дитина заплющила очі й уявила, що стоїть всередині картини. Запитайте: «Що ти бачиш на картині зліва від себе, вгорі, під ногами?».

Малювання й фотографування

Запропонуйте дітям намалювати палітурки до прочитаних книжок.

Запропонуйте дітям вдома сфотографувати книжку, яка лежить на столі, чи якусь її сторінку, можливо з картинкою. Відтак у дитсадку разом перегляньте фото, запитайте, чому дитина зробила саме його.

Використані джерела

Крутії К. Парціальна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт». Освітній напрям «Читання і письмо, або Мандрівка до Країни Слів». Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2020. 88 с.

Інтегроване заняття для дітей 4–5 років «У кімнату для читання завітаймо, цікаві казки згадаймо»

Мета:

- розширити знання дітей про казки, книги, продовжувати закріплювати вміння викладати предмети — книги від найнижчої до найвищої і навпаки, порівнюючи їх;
- розширювати словник словами «висока — вища — найвища», «низька — нижча — найнижча»;
- удосконалювати вміння працювати з пазлами;
- розвивати дрібну моторику, сенсорні еталони, кольоросприймання, уміння домовлятися під час виконання спільного завдання, самостійність;
- формувати бажання допомагати, співпереживати, рефлексувати тощо;
- виховувати позитивне ставлення до книжок, бажання дарувати їх тощо.

Обладнання: музичні записи, мобільна музична колонка, іграшка сурикат, книги, атласна мотузка, чарівна паличка, набір картинок із зображенням героїв казок, пазли, лупа, кольорові стрічки у коробочці на чотири групи дітей.

Заняттю передуює читання казок. Це заняття можна приурочити до Дня дарування книг. Підготуйте книжку-подарунок кожній дитині.

Перебіг заняття

Вихователь.

Добрий день, мої малята, любі хлопчики й дівчата!

Потягом скоріш ставаймо,

До кімнати читання в дорогу рушаймо!

Діти рухаються коридором, тримаючи руки на плечах у сусіда і видаючи звук потяга. Звучить мелодія, що нагадує гуркіт колес потяга.

Вихователь. Діти, зупиняймося. Пропоную завітати у кімнату для читання. Але сьогодні в кімнаті щось не так. Що саме? Тут хтось розкидав книжки по килимку. Хто б це міг бути, діти? (Відповіді дітей.)

На підвіконні вихователь знаходить іграшку — суриката.

Вихователь. Подивіться, хто це? Так, це сурикат. Це, мабуть, він зробив такий безлад.

— Добрий день, сурикате!

Сурикат. Добрий день, діти! Я бавився зі своїми друзями й не встиг навести лад. Допоможіть, будь ласка, мені це зробити.

Вихователь. Ми зараз це виправимо. Позбираймо книжки і покладімо їх ось на цей стіл. Дякую вам за те, що допомогли.

Ось на цій стрічці викладіть книжки зліва направо від найнижчої до найвищої.

На підлозі, де розкладено стрічку, діти викладають книги. Сурикат і вихователь схвалюють роботу дітей.

Вихователь. Діти, а тепер викладіть книжки від найвищої до найнижчої справа наліво.

Вихователь пропонує дітям сісти кружка на килиму. У руках вихователь тримає повернуті до себе картинки, діти по черзі витягують картинки та виконують завдання.

Вихователь. Сурикате, сідай біля нас зручніше й слухай все, про що ми говоримо. У мене є чарівна паличка. Той, до кого я торкнуся нею, назве ім'я героя та назву казки чи мультфільму, що зображений на картинці. Отже, я торкаюся Павлика.

Вихователь пропонує дітям стати поруч півколом.

Вихователь. Тепер я покажу вам щось цікаве. Хто знає, що у мене в руках? Так, це лупа. Подивіться, коли я підношу її до книги й вожу нею по буквах, то які букви за розмірами (ймовірна відповідь — малі), а коли віддаляю, то які букви стають (великі).

Чому так відбувається? Хтось може пояснити? *(Відповіді дітей.)*

У склі лупи є опуклість, яка дає змогу збільшувати чи зменшувати букви. Зараз мені підставить під скло свою долоньку Олеся. Подивіться, як збільшилася її долонька.

Сідаймо на килимок. Я тримаю ілюстрації з казок (показує зображення). Що це за казки? Назвімо їх: «Івасик-Телесик», «Дюймовочка», «Кришталевий міст», «Малюк і Карлсон». Об'єднайтеся по четверо та складіть пазли з ілюстрацій цих казок. Даю вам зразок ілюстрації.

Молодці! Гарно впоралися із завданням.

Сурикат. Молодці! Старанні діти! Знаєте казочки. Хто ж вам їх читає? *(Відповіді дітей.)*

Вихователь. Викладіть, будь ласка, з кольорових стрічок на ілюстраціях казок ті кольори, що є на картині.

Молодці! Прошу вас підвестися — виконаємо розминку.

Фізкультхвилинка.

Вихователь.

Ви скачіть, мої малята, мов маленькі сурикати: *(підскакують на місці)*
стриб-скок, стриб-скок. *(стрибають то на одній, то на другій нозі)*

Прискакали, озирнулись, *(долоню приставляють до чола і визирають)*

в різні боки повернулись,
один одному всміхнулись.

На носочки треба встати і тихенько пострибати.

Діти виконують розминку два рази.

Вихователь. Підійдіть до мене і станьте ось тут. На столі я викладаю паперове зображення потяга з віконцями.

Ще я маю зображення смайликів. Який настрій у них? *(Веселий, сумний, мрійливий, засмучений.)*

У віконця вагонів розмістіть той смайлик, який ви вважаєте за потрібне, відповівши на моє запитання.

Якщо було складно виконувати завдання під час заняття, то у віконце розмістіть сумного смайлика, якщо легко виконували завдання, то у віконце розмістіть веселого смайлика.

Викладати буде той, кого я назву (називає всіх по черзі).

— Чого нового ти навчився на занятті, Михайлику?

— Що тобі, Оленко, на занятті запам'яталося найбільше?

Вихователь. Діти! Сурикат і я сьогодні, у день дарування книг, даруємо вам книжки на добру згадку. Читайте їх і приходьте до нас на гостину ще.

Сурикат. Бувайте! Ще зустрінемося!

Інтерактивна зустріч «Книжковечори» з батьками дітей 4—5 років

Мета:

- продовжувати формувати у батьків знання про розвиток читацької культури в дітей;
- ознайомлювати з розвивальним середовищем закладу освіти — кімнатою для читання, книгами, що її наповнюють;
- формувати у батьків прагнення створити традицію сімейного читання книжок дітям та обговорення їх змісту;
- удосконалювати комунікативні навички батьків, їхнє вміння взаємодіяти в колективі дорослих, прагнення пізнавати освітні завдання чинних освітніх програм, за якими здійснюють освітній процес у закладі.

Обладнання: друковані тексти приказок, проектор, ноутбук, запис відеозаняття з дітьми.

Перебіг зустрічі

Батьки розміщуються у кімнаті для читання. Вихователь розповідає їм історію створення та функцію кімнати.

Вихователь. Шановні батьки, дякую, що завітали на гостину «Книжковечори» до кімнати читання нашого закладу.

Завдяки зусиллям всього педагогічного колективу та батьківської громади, ми маємо затишний сучасний простір, де можемо читати книжки, ефективно проводити дозвілля разом із батьками, педагогами, дітьми. У цій кімнаті ми проводимо заняття з дітьми, читаємо книжки, малюємо малюнки за змістом текстів тощо.

Книжки в житті людини відіграють значну роль у її загальній культурі та розвитку. Тому ознайомлюйте дітей із книгами, у яких йдеться про природне оточення: їжу, дорослих, домашніх тварин, рослин, техніку тощо.

У нашій кімнаті є багато книжок: енциклопедії, художні, книжки-пазли, книжки-розмальовки, книжки-розкладайки тощо.

Їх подарували нам батьки, педагоги, жителі міста.

Ознайомлюємо дітей з художніми творами, зокрема казками, оповіданнями, малими фольклорними жанрами, як-от приказки, скоромовки, потішки, загадки, чистомовки тощо. Серед найулюбленіших книжок ваших дітей — казки, зокрема про котів.

Вихователь пропонує батькам пригадати й назвати казки, мультфільми чи оповідання, персонажами в яких є коти (українська народна казка «Пан Коцький», Шарль Перро «Кіт у чоботях», брати Грімм «Бременські музики», Вільям Штейг «Шрек», Іван Франко «Ріпка», Льюїс Керрол «Аліса в країні чудес», українська народна казка «Кіт і лисиця» тощо).

Вихователь. З наймолодшого віку нам, дорослим, варто поступово привчати дітей до спілкування з книгою — з віршованим текстом, народними, авторськими казками, оповіданнями тощо.

Ознайомлення з книгою починати слід з коментованого розглядання яскравих ілюстрацій, а пізніше — розповідання або читання з подальшим обговоренням та обігруванням змісту.

Свідомо обирайте книжки, які читатимете з дітьми. Ілюстрації й тексти в творах мають бути високохудожніми, мова відповідати сучасним літературним нормам.

Читаючи книжки, формуйте у дітей критичне мислення, емоційний інтелект. Запитуйте: «Що було б, якби...? Які емоції проявив герой?». Аналізуйте: «Як ти думаєш, чому так сталося? Що тебе потішило у вчинках героя, що засмутило?». Міркуйте: «Як би ти вчинив на місці героя?» тощо.

Вихователь пропонує батькам об'єднатися в команди за порами року (зима, весна, літо, осінь) та виконати вправу «Продовжити приказку про kota».

Вихователь. На столі лежить чотири конверти. У них — картки, на яких надруковано початок українських приказок про котів. Підійдіть по одному учаснику від команди й візьміть по конверту, у команді прочитайте картки. На іншому столі лежать картки, на яких надруковано продовження приказок. Об'єднайте картки й складіть всю приказку, озвучте її. Маєте 2 хв, щоб виконати вправу.

Українські приказки про kota

- Знає кіт,... чиє сало з'їв.
- Гладкий кіт... мишей не ловить.
- Чує кішка,... де сало лежить.
- Минулася котові... масниця.
- І старий кіт... любить тепло.
- Кіт за пліт,... а миші в танець.
- Кіт мурличе —... гостей кличе.
- Сильніше кішки... звіра нема для мишки.
- І кішка мишку... любить.
- Ні сіло ні впало:... з'їв кіт сало.
- Як кіт... наплакав.
- Як кіт на печі —... холодно на дворі.
- Добре слово... і котикові приємне.

Вихователь. Ви добре впоралися з цим завданням. Пропоную переглянути відеозаняття «У кімнату для читання завітаймо, цікаві казки пригадаймо», яке ми провели нещодавно з вашими дітьми.

Рефлексія зустрічі.

Вихователь. Шановні батьки, читайте дітям. Читайте із задоволенням, бо саме родина — це той осередок, де спілкування, зокрема і за допомогою книжок, дитина пам'ятатиме все життя! Книга — найкращий подарунок.

Прошу вас стати в коло та продовжити речення: «Книга — найкращий подарунок, тому що...».

Приклади продовження речення «Книга — найкращий подарунок, тому що...»

- ...книгою легко здивувати людину;
- ...її можна читати, перечитувати багато разів;
- ...вона ніколи не виходить з моди;
- ...її можна взяти із собою куди завгодно;
- ...вона найкращий антидепресант;
- ...це гарний привід для нового знайомства тощо.

Дякую за нашу продуктивну зустріч.

Використані джерела

1. Гавриш Н., Кондратець І. Дитина і книжка // Дошкільне виховання. 2022. № 1. С. 6–10.
2. [Фейсбук-сторінка](#) Book Space «Пізнаємо Україну разом».
3. Терещенко І. Куточок книги в групі: зручний, цікавий, розвивальний // Дошкільне виховання. 2006. № 11. С. 20–21.

«Доброго ранку!», або Як навчити дітей вітатися

Чи помічали, що діти не хочуть вітатися з дорослими чи іншими дітьми? Причин, через які вони не вітаються, може бути кілька:

- немає настрою;
- погане самопочуття;
- ліньки;
- не подобається дорослий чи інша дитина;
- у групі нові педагог чи діти;
- адаптуються до умов дитячого садка тощо.

Гарні манери в дитині виховують насамперед у родині. У дитсадку педагоги розвивають, закріплюють і вдосконалюють їх. Тож говоріть з дітьми про те, що, якщо не привітатися, то дорослих і діток це може засмутити.

Навчити дітей вітатися допоможуть ігрові дії та вправи. Розглянемо, які саме.

Картинки

При вході в групове приміщення прикріпіть картинки-схеми, на яких зображені певні дії, що супроводжують вітання. Діти люблять дивитися на візуальні зображення. Зустрічаючи дитину вранці, запропонуйте обрати одну картинку, що їй до вподоби, та виконати дію, що на ній зображена.

Приклади дій, що зображені на картинках

- Вітання кулачками;
- рукостискання;
- обійми;
- підстрибування на одній ніжці;
- танцювальний рух.

Ранкове привітання

Ранкове віршоване вітання також до вподоби дітям. Вони люблять рими.

Варіант 1. Станьте з ними кружка та проговоріть:

Треба всім нам привітатись:

«Добрий день, добрий день!».

Дружно, весело сказати:

«Добрий день, добрий день!».

Вліво, вправо повернутись,

Одне одному всміхнутись:

«Добрий, добрий, добрий день!».

Варіант 2. Разом із дітьми проговорюйте й виконуйте певні дії.

Доброго ранку, сонце привітне!

Доброго ранку, небо блакитне!

Доброго ранку, у небі пташки!

Доброго ранку тобі і мені!

Кінчиками пальчиків правої руки по черзі «вітатися» з пальчиками лівої руки.

Варіант 3. Запропонуйте дітям:

Всі візьмемося за руки.

Веселіше стане нам!

Бо у групі всі ми друзі,

Усмішки даруєм вам!

Візьмемося за руки

Та станемо ми в коло.

Радість та усмішки

Хай сяють навколо.

Ігрова вправа «Навчи іграшку»

Запропонуйте дитині вибрати улюблені іграшки. Нехай розставить їх по колу та від імені іграшкових персонажів привітається до кожної іграшки. Бажано, щоб вітання не повторювалися. Допоможіть дитині з цим.

Приклади слів вітання

Доброго ранку! Добрий день! Добридень! Вітаю! Добрий вечір!
Доброго здоров'я! Дуже рада вас бачити! Радий зустрічі з вами!
Моє шанування! Привіт!

Ігрова вправа «Каруселька привітань»

Діти об'єднуються в пари та стають кружка обличчям одне до одного, утворюючи зовнішнє та внутрішнє коло «каруселі». Ті, хто стоять у зовнішньому колі, не рухаються, хто у внутрішньому — рухаються, переходячи від дитини до дитини. Вихователь пропонує дітям привітатися одне до одного. Бажано, щоб вітання не повторювалися. Гра завершується, коли кожна дитина повернеться до дитини, з якою в парі починала гру.

Інсценізація

Прочитайте дітям (5—6 років) оповідання Василя Сухомлинського «Скажи людині: „Доброго дня!“».

Скажи людині: «Доброго дня!»

Василь Сухомлинський

Лісовою стежинкою ідуть батько і маленький син. Довкола тиша, тільки чути, як десь далеко вистукує дятел та струмочок дзюркотить у лісовій гущавині.

Аж тут син побачив, що назустріч їм іде бабуся.

— Тату, куди бабуся йде? — питає син.

— Зустрічати або проводити, — каже батько й усміхається. — Ось як ми зустрінемося з бабусею, ти й скажеш: «Доброго дня,

бабусю!».

— Навіщо ж казати ці слова? — дивується син. — Ми ж її не знаємо.

— А ось зустрінемось, скажемо бабусі ці слова, тоді й побачиш, навіщо.

Ось і бабуся.

— Доброго дня, бабусю! — каже син.

— Доброго дня, — каже батько.

— Доброго вам здоров'я, — відповідає бабуся і усміхається.

І хлопчик побачив: усе довкола змінилось. Сонце засяяло яскравіше. Верховіттям дерев пробіг легенький вітерець, і листя заграло, затремтіло. У кущах заспівали пташки — раніше їх і не чути було.

На душі в хлопчика стало легко.

— Чому це воно так? — питається син.

— Бо ми побажали людині доброго дня.

Після прочитання інсценізуйте оповідання з дітьми.

Класична чи сучасна іграшка?

Чи часто ви замислюєтеся, яку іграшку купувати дитині? Придбавши її, чи розумієте, яку педагогічну та психологічну інформацію вона несе? Іграшкова індустрія постійно розвивається: поряд з м'якими та механічними іграшками з'явилися електронні. Асортимент надзвичайно великий, тож вдумливо вибирайте іграшки. Зупиніться на тих, які не зашкодять розвитку та смаку дитини. Виважено поставтеся до їх функціональності, безпечності, комфортності тощо. Адже гра для дитини — дзеркало її внутрішнього світу та довкілля, яке її оточує.

Іграшка — духовний образ життя, архетип уявлень про добро і зло, честь і совість, обов'язок і справедливість тощо. Іграшка допомагає дитині набутти життєвого досвіду, вчить регулювати поведінкові прояви різних емоційних станів: долати страх, радіти, засмучуватися тощо.

Чи не найголовніша функція іграшки — активізувати самостійну діяльність дитини. На цьому наголошували педагоги-класики, як-от: Марія Монтесорі, Фрідріх Фребель, Рудольф Штайнер. Вагому роль вони відводили іграшкам, які можна виготовляти власноруч.

Вальдорфські ляльки

Іграшкам як засобу розвитку емоційної сфери великого значення надавали прихильники вальдорфської педагогіки.

Рудольф Штайнер — засновник вальдорфської педагогіки, австрійський філософ і вчений. Філософія його педагогіки спрямована на духовно-наукову екологію, антропософію (усвідомлення своєї людяності), гуманізм, що реалізується у трьох домінантах цієї педагогіки:

- розуміння дитини — вміння рефлексувати, стати на місце дитини, побачити себе очима дитини;

- визнання дитини — право бути іншою. Близнюки схожі, але різні; різні типи дітей. Різні хлопчики та дівчатка;
- прийняття дитини — «Я з тобою, я за тебе, я тебе люблю, якою б ти не була(-в)».

Прихильники вальдорфської педагогіки вважають, що іграшки мають бути виготовлені лише з натуральних матеріалів. Наприклад, дерев'яні коники-гойдалки, плетені кошики, у яких можна зберігати каштани, жолуді, шишки, камінці та інші природні матеріали; ложки, совочки, мисочки, інструменти, дерев'яні іграшки, які зображують людину під час виконання якоїсь роботи (рубає дрова, б'є по ковадлу молотом тощо), різних звірів із характерними для них рухами, ляльки з тканин тощо.

Серед різновидів вальдорфських іграшок найпоширенішими є ляльки: лялька-подушка, лялька-метелик, лялька-оберіг «Круп'яничка» (наповнена крупою), лялька з ниток, лялька-сплюха тощо.

Шиють вальдорфські ляльки лише з натуральних матеріалів. Кожна лялька індивідуальна й неповторна, приємна на дотик. Для одягу використовують бавовняні, лляні та вовняні тканини.

Найелементарніші ляльки діти можуть шити разом із батьками, це розвиватиме їхню моторику, мовлення, посидючість, спонукатиме до вибору майбутньої професії.

Вальдорфські ляльки, що зображують дітей, відповідають пропорціям дитячого тіла, а ляльки, що зображують дорослих, наприклад у лялькових виставах, зроблені відповідно до пропорцій тіла дорослої людини. Риси обличчя ляльки зображують умовно: очі крапочками, ротик — невеликим півмісяцем, тому вона дуже схожа на народну іграшку. Дитина може уявити, яка зараз її лялечка: сумна чи весела, які емоції вона може виразити.

Дитині у віці 2,5—3 років можна придбати чи виготовити вузлові ляльки з рученятами та ніжками-вузликками: ляльки-комфорттери, ляльки-сплюхи. Обійнявшись із такою лялькою, дитина швидше засинає, легше переносить подорож тощо.

Лялька-сплюха — це м'яка іграшка чи прямокутний м'який шматочок тканини, на куточках якого замість ручок і ніжок — вузлики, а по серединці чи на куточку тканини голова, що зображає форму якоїсь привабливої тваринки: слоника, котика, ведмедика тощо.

Для дітей 3,5—5 років і старших можна обрати ляльку з ручками і ніжками, головою очима, ротом, щічками, носиком, волоссям, яке можна заплітати чи робити інші зачіски. Одяг може мати дрібні деталі (гудзики, гачки). Можна разом з дитиною пошити одяг для ляльки. Граючи з лялькою, дитина розвиває дрібну моторику, а також більше дізнається про сюжетно-рольові ігри тощо.

Лялька Реборн

Сучасні ляльки — різноманітні: пупсики, ляльки-красуні, які дивують, вражають, захоплюють, іноді лякають тощо. Є ляльки Реборн (з англ. reborn — та, що отримала нове життя, народжена заново, перероджена). Це лялька, зовнішній вигляд якої максимально нагадує немовля.

Мода на створення ляльок Реборн зародилася у США в кінці 1990-х. Їх використовували як манекени для показу одягу для дітей, знімали в кіно. Від справжнього малюка ляльку відрізняють скляний, ніби зачарований, «застиглий» погляд і відсутність дихання.

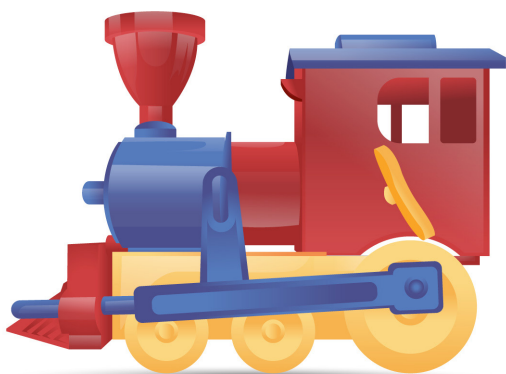
Волосся ляльки Реборн — тонкий мохер, тіло з вінілу, очі зі скла, акрилу, пластика. Майстрині ляльок можуть відобразити будь-яку расу, національність, передати у виразі обличчя будь-яку емоцію чи стан, різний вік тощо. Сучасні виробники використовують ароматизатори, що надають ляльці «запаху дитини», навіть виготовляють такі, в яких є імітація дихання, серцебиття тощо.

Отже, лялька має відповідати інтересам дитини, бути приємною на дотик, її можна легко відремонтувати, адже з улюбленою іграшкою дитина перебуває всюди.

Сімейні цінності поколінь мають формуватися у такий спосіб, щоб дитина, згадуючи своє дитинство, занурювалася у спогади добра, гармонії життя, щастя тощо. Тож поміркуйте над запитанням: «Важливою для дитини є іграшка чи власне гра?». Пріоритет у цій взаємодії — за самостійною дитячою діяльністю дитини.

8 правил, як обрати іграшку для дитини

Іграшка має бути такою, щоб дитині зручно було брати її в руку.

Іграшка має викликати позитивні емоції.

Іграшка не повинна видавати надто гучні звуки.

Деталі й частини іграшки мають бути міцними.

Іграшка має бути виготовлена з якісного матеріалу: дерева, пластику, гуми, тканини, металу тощо.

Кольори іграшки — бажано пастельні. «Кислотні» кольори збуджують психіку дитини.

Іграшка має бути екологічно чистою: без стороннього запаху, фарба при дотику не відлущується. Її можна мити або прати.

Іграшка має відповідати віку дитини.

Паперова артлялька, або Як виготовити смикунця

Чи гралися ви у дитинстві лялькою, виготовленою з паперу? У багатьох така була. У магазині й зараз є книжки-альбоми або окремі аркуші картону із зображеннями ляльки (дівчинки, хлопчика) й елементами її гардеробу. Можна також знайти картинки в інтернеті й роздрукувати їх для дитини.

А можна цікаво й корисно провести час з дитиною і разом створити іграшку-смикунця. Чому смикунця? Бо такі іграшки мають рухомі ноги та руки, якими можна смикати. Створювати можна різні іграшки: ляльку, тваринку чи казкового героя. Як виготовити ляльку-смикунця — читайте далі.

Крок 1

Знайдіть зображення (шаблон) ляльки в інтернеті та роздрукуйте його або самостійно намалюйте на картоні.

Крок 2

Підкажіть дитині, що вирізати ножицями потрібно по контуру зображення. Наголосіть, що тулуб і голову іграшки потрібно вирізати разом, а руки й ноги — окремо.

Крок 3

Попросіть дитину розмалювати зображення олівцями чи фарбами за своїми вподобаннями.

Крок 4

На готовому виробі зробіть отвори шилом чи голкою у місцях, де руки та ноги з'єднуюватимуться з тулубом: по одному отвору на тулубі та по два симетричних отвори на кожній ручці та ніжці.

Крок 5

Допоможіть дитині прикріпити кожну кінцівку до тулуба. Запропонуйте взяти нитку, зав'язати на одному кінці великий вузол чи закріпити бусину. Інший кінець протягнути через отвір у тулубі зі зворотного боку іграшки, також через перший отвір у кінцівці,

спрямувати нитку у зворотному напрямку, протягнути її через другий отвір у кінцівці та вивести назад через той самий отвір у тулубі. Нитку залишити, не обрізаючи її. Повторити таку дію слід із кожною рукою та ногою.

Крок 6

Зверніть увагу дитини, що чотири нитки потрібно з'єднати між собою посередині тулуба. На тулуб за допомогою скотчу приклейте паличку від морозива — так буде зручно тримати смикунця. Спробуйте смикнути за нитку й побачите, як іграшка оживе.

Крок 7

Виготовте для ляльки одяг та аксесуари. Їх можна зробити з різного фактурного паперу, журнальних вирізок, штучних квітів, ґудзиків, фурнітури, клаптиків тканини та ниток. Можна домалювати на готовому виробі різні деталі олівцями, акриловими та акварельними фарбами. Сукню ляльки можна оздобити легким мереживом, а будиночок, де вона мешкає, наповнити виготовленими власноруч інтер'єрними речами: килимком зі шматочка оксамиту, люстерко із фольги, жалюзі з гофрованого паперу. Перевдягати ляльок у різний одяг та інсценувати казкові чи життєві сюжети — захоплива гра.

ВГО «Асоціація працівників
дошкільної освіти»

2023